

Loil, gemeente Didam

Dit hoofdstuk beginnen we met een terugblik naar de ontstaansgeschiedenis van de gemeente Didam. Uiteraard zijn ook de algemene gegevens van de gemeente Didam in het jaar 2000 beschreven. Tenslotte wordt de rol van de gemeente Didam toegelicht bij de ontwikkelingen van Loil, zowel in het verleden, het heden als de toekomst.

Van heerlijkheid naar gemeente

De huidige gemeente Didam werd ver terug in de historie de 'Heerlijkheid Didam' genoemd. Deze heerlijkheid (gebied van een landsheer) was vanaf het jaar 1388 in het bezit van de heren Van den Bergh en sinds 1486 van de graven Van den Bergh. De heren Van den Bergh waren oorspronkelijk ridders, in dienst van de bisschop van Utrecht en belast met de bescherming van de belangrijkste kerkelijke bezittingen in de omgeving. Zij bewoonden voor 1250 vermoedelijk de burcht op de heuvel Montferland. Daarna vestigden zij zich op Huis Bergh te 's-Heerenberg, dat vanwege zijn gracht beter verdedigbaar was. Hun bezittingen lagen verspreid in het hele grensgebied, voornamelijk onder Didam, 's-Heerenberg, Millingen, Pannerden, Westervoort, Wisch en Zeddam. In 1712 erfde Franz Wilhelm Nikolaus Josephus Mainhard van Hohenzollern-Sigmaringen op zevenjarige leeftijd het omvangrijke Berghse bezit.

Na het verdwijnen van de republiek der Verenigde Nederlanden (1579–1806) werden er binnen de Bataafse Republiek (1795–1806) municipaliteiten (gemeentebesturen) naar Frans voorbeeld ingesteld.

In 1798 werd Didam met andere heerlijkheden als Keppel, Lathum, en Westervoort onder het gemeentebestuur van het ambt Doesburg gebracht (een ambt is een gebied waarin iemand in overheidsdienst bevoegd is om op te treden). Tijdens het koninkrijk Holland (1806–1810) bracht de regeringsvorm vele veranderingen tot stand, maar voor de gezagsverhoudingen binnen Didam veranderde er vooralsnog weinig.

Daadwerkelijk veranderde er pas veel toen het Frans keizerrijk (1811–1813) haar intrede deed. Het tegenwoordige Gelderland werd in 1811 voor het grootste deel opgenomen in het 'Departement van den Boven-IJssel', onderverdeeld in de rechtsgebieden Arnhem, Tiel en Zutphen. Deze gebieden omvatten elk een aantal kantons (onderdeel van een rechtsgebied) waarin enkele mairieën (gemeenten) waren samengevoegd. Aan het hoofd van zo'n mairie stond de 'maire' (burgemeester). De vroegere heerlijkheid Didam vormde als mairie samen met 's-Heerenberg en Zeddam, het kanton 's-Heerenberg. Als vertegenwoordiging van de burgerij werd een 'gemeentelijke raad' samengesteld, die echter nog weinig te betekenen had.

Volgens een telling uit 1811 had het dorp Didam 549 inwoners en de buurtschappen: Dijk 538, Greffelkamp 465, Holthuizen 372 en Loil 522. De heren G. Roemaat en J. van Embden werden benoemd tot respectievelijk maire en adjunct-maire van Didam. Als na de val van Napoleon in 1813 Nederland een zelfstandige staat is geworden, blijft de in 1811 ingevoerde bestuursorganisatie voorlopig gehandhaafd. De titel van G. Roemaat veranderde van maire in burgemeester.

Op 1 januari 1817 deelde de provincie Gelderland zich op in zeventien districten of hoofdschoutambten, die gezamenlijk 107 gemeenten of schoutambten omvatten. De gemeenten Angerlo, Didam, Gendringen, 's-Heerenberg, Netterden, Wehl en Zeddam verbonden zich tot het hoofdschoutambt Doesburg.

J. van Embden, schout van het schoutambt Didam (voorheen gemeente), werd in zijn taak als hoofd van het plaatselijk bestuur bijgestaan door twee leden van de gemeenteraad, te weten W.J. Geerlings en G. Som. Zij hadden de titel 'assessor' (wethouder). Provinciale staten benoemde de gemeenteraden die uit vier of zes leden bestond.

In 1825 kwamen er nieuwe reglementen voor het bestuur. De eerste burgemeester van Didam volgens het nieuwe reglement was G.J. van Embden. Ondanks de nieuwe voorschriften hadden Didamse burgers niettemin nog steeds weinig invloed op het beleid en bestuur van de gemeente. Dit veranderde in het jaar 1848 toen J.R. Thorbecke een nieuwe grondwet ontwierp waarmee er rechtstreekse verkiezingen van de Tweede Kamer werden ingevoerd. Gevolgen hiervan waren dat in 1850 de Provinciale Wet in werking trad en dat de Gemeentewet van 1851 een einde maakte aan de districtsgewijze indeling van het Gelderse platteland.

In 1850 telde Didam 3.383 inwoners. Het Didamse gemeentebestuur bestond toen uit burgemeester G.J. van Embden en de wethouders J.H. Berendsen en F.A.J.M. baron van Voorst tot Voorst. De raadsleden waren H. Roosendaal, K. Scheers, H. Slangenburg en A. Thuis.

De inwoners van Didam maakten op 9 september 1851 voor het eerst de gang naar de stembus. Het kiesrecht was hierbij gekoppeld aan de aanslagen van de rijksbelastingen. Alleen mannen vanaf 23 jaar hadden stemrecht, het kiesrecht voor vrouwen bestond toen nog niet. Er waren slechts 116 Didamse mannen stemgerechtigd die gezamenlijk 110 stemmen uitbrachten. Elf personen werden tot raadslid gekozen: Jan Berendsen, Hendrik Bösing, Willem Damen, Antoon Egging, Jan Horsting, Gerrit Kok, Cornelis Kuppens, Jan Schepers, Albert Teunissen, Albert Thuis en Hendrik Thuis. Op 1 oktober 1851 legden de raadsleden tegenover burgemeester G.J. van Embden de eed af en Willem Damen en Albert Thuis mochten zich vanaf dat moment wethouder noemen. Het eerste gemeentebestuur van Didam was hiermee een feit.

Uiteraard is er nog veel te schrijven over de ontwikkelingen van de gemeente Didam die vanaf het jaar 1851 hebben plaatsgevonden. Denk hierbij alleen maar eens aan de overgang van het rode stempotlood naar de elektronische stemmachine. Toch willen we nu, door een opsomming van de personen die ooit de scepter over Didam hebben gezwaaid, een overstap maken naar het jaar 2000.

Burgemeesters van Didam door de jaren heen

G. Roemaat	1811–1817
J. van Embden	1818–1821
G.J. van Embden	1821–1863
I.A. van Embden	1863–1873
G.W. van der Does	1873–1890
B.J. Hulshof	1890–1899
A.J. Gijzen	1899–1906
G.M. Sutorius	1907–1911
A.E.M. van Nispen tot Pannerden	1911–1921
H.H.J.M. van de Poll	1921–1934
W.B. Kronenburg	1935–1938
H.A.B. de Leeuw	1938–1953
H.J.A. Verberk	1953–1962
W.F.P. Boshouwers (waarnemer)	1962
N. Vlaar	1963–1976
J.J.A. van Gils	1976–1992
P.J.J.M. Peters	1992

In de beginjaren werden de volgende titels gebruikt: 1811–1813 'maire', 1814–1817 'burgemeester', 1818–1825 'schout'. Vanaf 1825 werd wederom de titel 'burgemeester' gebruikt.

De gemeente Didam in het jaar 2000

Algemene gegevens:

De oppervlakte van de gemeente Didam bedraagt 3.513 hectare.

Het aantal inwoners per 1 september 2000 is 16.625.

Geografische breedte: Noord 51 graden, 56 minuten, 22.12 seconden.

Geografische lengte: Oost 6 graden, 7 minuten, 45.07 seconden.

De gemeente bestaat uit het centrumdorp Didam, de kerkdorpen Loil en Nieuw-Dijk en de buurtschappen Greffelkamp, Holthuizen en Oud-Dijk.

11.1. Het Didamse gemeentewapen.

Gemeentewapen (zie afbeelding 11.1).

Bij koninklijk besluit d.d. 3 december 1912 nr. 37 werd aan de gemeente Didam een wapen verleend, waarvan de omschrijving als volgt luidt: Schild gevierendeeld: I en IV in goud, een dwarsbalk van sabel (zwart). II en III in zilver, een leeuw van rood, genageld, getongd en gekroond van goud en een zoom van sabel beladen met elf bezanten van goud. Bij koninklijk besluit d.d. 23 juli 1981 nr. 102 werd toestemming verleend tot wijziging van het wapen hetgeen betekende dat aan vorengenoemde beschrijving kan worden toegevoegd: het schild bedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Logo

Sinds 1991 voert de gemeente Didam een logo (zie afbeelding 11.2). Dit logo symboliseert het feit dat de gemeente Didam uit een drietal duidelijk herkenbare kernen bestaat met elk een eigen identiteit, welke kernen vervolgens gezamenlijk de gemeente Didam vormen. Tot verhoging van de herkenbaarheid, heeft het gemeentewapen een plaats binnen dit logo gekregen.

11.2. Het logo van de gemeente Didam.

De gemeenteraad

In de grondwet is aangegeven dat aan het hoofd van de gemeente een raad staat, waarvan de leden rechtstreeks worden gekozen door de ingezetenen van de betreffende gemeente. Een raadslid wordt gekozen voor een periode van vier jaar. Om mee te mogen kiezen en om tot raadslid gekozen te worden moet iemand minimaal achttien jaar oud zijn. De Didamse gemeenteraad bestaat uit zeventien leden. Als hoogste bestuursorgaan van de gemeente regelt en bestuurt de gemeenteraad de huishouding van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt het algemeen beleid en bezit daarom onder meer de bevoegdheid om de begroting vast te stellen en verordeningen te maken, die hij in het belang van de gemeente nodig acht.

De gemeenteraadsleden van Didam

CDA (Christen Democratisch Appèl): R.O.F.M. Berns, G.A.C. Bosch, T.W.J. Evers, T.M.M. Kok, J.Th.M. Rasing, M.A.B. Roosendaal-Scheerder, F.G.J.M. Tiemessen, J.W. Weetink, W.L. Zandbergen. GBD (Gemeente Belangen Didam): F.H.A. Baakman, A.R. Hageman, G.E. Jansen. PvdA (Partij van de Arbeid): C.C.M. van Pelt, J.T.W. van Vuuren. VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie): A.M. van Lieshout, H.A. Maat.

Dhr. J. Ploos van Amstel (Gemeente Belangen Didam) is in het jaar 2000 gestopt als gemeenteraadslid. Zijn plaats werd ingevuld door de heer T.A. Christant die zich kort daarna aansloot bij het CDA.

Het college van burgemeester en wethouders

Het college bestaat uit de burgemeester en drie wethouders, en wordt door de gemeentesecretaris bijgestaan bij het dagelijks bestuur van de gemeente. Door het college worden voorstellen gemaakt waarover de raad moet beslissen. Het college is tevens het uitvoerend orgaan van de besluiten van de gemeenteraad en van een aantal wettelijk opgedragen taken.

Hoewel er binnen het college een duidelijke portefeuilleverdeling bestaat, wordt er toch gesproken van een collegiaal bestuur. Dit omdat de beslissingen niet worden genomen door een individueel bestuurder, maar door het college als geheel. Het college van burgemeester en wethouders is zowel individueel als in zijn geheel aan de gemeenteraad verantwoording verschuldigd over het gevoerde beleid.

Sinds de verkiezingen van 1998 is het college van burgemeester en wethouders als volgt samengesteld:

Burgemeester:	P.J.J.M. Peters.
Wethouders:	T.M.M. Kok, J.Th.M. Rasing, J.T.W. van Vuuren.
Gemeentesecretaris:	M.J.F.A. Verhoeven.

Burgemeester

De burgemeester is zowel voorzitter van de gemeenteraad als van het college van burgemeester en wethouders. Hij wordt door de Kroon (koningin en ministers) telkens voor de duur van zes jaar benoemd. In de wet staat: 'Hij bevordert een goede behartiging van de zaken van de gemeente'. In de gemeenteraad heeft hij, omdat hij geen gekozen lid is, een adviserende stem.

Hij verdedigt de voorstellen van b en w voor zover dit niet tot de taak behoort van een van de wethouders. In b en w-vergaderingen heeft hij wel een stem en zondig een doorslaggevende (wanneer de stemmen staken).

De burgemeester heeft nog een bijzondere taak met eigen verantwoordelijkheid, namelijk de zorg voor de openbare orde en veiligheid in de gemeente. Daarom is hij zowel hoofd van de politie als van de brandweer. Hij is niet alleen als lid van het college van burgemeester en wethouders, maar ook als zelfstandig bestuurder, verantwoording verschuldigd aan de raad voor het door hem gevoerde beleid.

Wethouders

De wethouders worden aan het begin van een nieuwe zittingsperiode (elke vier jaar) door en uit de gemeenteraad gekozen. Hun aantal is, evenals het aantal raadsleden, afhankelijk van het totale aantal inwoners dat de gemeente telt. Voor de gemeente Didam is het aantal wethouders bepaald op drie.

In onderling overleg wordt tussen de leden van burgemeester en wethouders tot een verdeling van taken (portefeuilleverdeling) gekomen. Voorstellen van het college van b en w aan de gemeenteraad zullen dan ook tijdens de raadsvergadering door de portefeuillehouder toegelicht en zondig verdedigd worden.

Gemeentesecretaris

Binnen het bestuur van de gemeente neemt de gemeentesecretaris een bijzondere positie in. Hij is de hoogste ambtenaar van de gemeente en wordt daarom ook benoemd door de gemeenteraad. Hij heeft wettelijk tot taak, b en w, de burgemeester en alle commissies met raad en daad bij te

staan in het besturen van de gemeente. Hij is het hoofd van de gemeentesecretarie en heeft de eindverantwoordelijkheid voor het goed functioneren en de coördinatie van het gehele ambtelijk apparaat. Hij woont alle vergaderingen van b en w bij en heeft daarin een adviserende stem.

Ruimtelijke ordening

Elke Loilse inwoner heeft in het verleden wel eens contact met de gemeente Didam gehad of zal dit in de toekomst nog krijgen. Hierbij valt te denken aan het aanvragen van een paspoort, het verkrijgen van een uittreksel uit het geboorteregister, de huwelijksvoltrekking, het aanvragen van een rijbewijs, enzovoort. Dit zijn allemaal zaken die elke Loilse inwoner individueel regelt. Er zijn echter ook zaken die het Loilse dorp in zijn algemeenheid aangaan. Zo wordt er op het gemeentehuis vaak de vraag gesteld: 'mogen er in Loil nu en in de toekomst nog woningen worden gebouwd en waar kunnen deze woningen dan komen?'

Nederland is een klein land, waar veel mensen wonen. Er moet zuinig met de schaarse ruimte worden omgegaan. De overheid (rijk, provincie, gemeente) ziet er daarom op toe dat die ruimte ook zo goed mogelijk gebruikt wordt. Zo wordt voorkomen dat iedereen maar lukraak en in zijn eigen voordeel de schaarse ruimte gaat gebruiken. Het verdeelen van de beschikbare ruimte in Nederland gebeurt door het opstellen van ruimtelijke plannen door rijk, provincie en gemeente.

Het rijk stelt structuurschema's op die een kader bieden voor provinciale en gemeentelijke ruimtelijke plannen. Provincies maken op basis van deze structuurschema's hun streekplannen. Hierin staat meer gedetailleerd hoe de uitgangspunten regionaal in te vullen zijn. Op basis van het provinciale streekplan maakt de gemeente Didam bestemmingsplannen die de ruimte binnen de gemeente indelen. Het bestemmingsplan is een beleidsstuk van de gemeenteraad waarin aangegeven is voor welke doeleinden de grond wel of niet gebruikt mag worden.

Ruimtelijke ontwikkelingen in Loil dienen te passen binnen de geldende bestemmingsplannen. Voor de kern is dat overwegend het 'bestemmingsplan Loil'. Voor het buitengebied, ook wel landelijk gebied genoemd, geldt het 'bestemmingsplan buitengebied'.

Het 'bestemmingsplan Loil' is op 9 februari 1996 door gedeputeerde staten van Gelderland goedgekeurd. In de toelichting, die onderdeel uitmaakt van het plan, wordt aandacht besteed aan onderwerpen als wonen, werken, bedrijven, voorzieningen, groen, recreatie en de infrastructuur. Aangegeven wordt dat binnen de kern Loil op korte termijn geen belangrijke ontwikkelingen te verwachten zijn. Lege plekken binnen het dorp zijn de afgelopen jaren volledig ingevuld.

Verder zullen er mogelijk nog ondergeschikte ontwikkelingen in het voorzieningenapparaat plaatsvinden. Deze ontwikkelingen zullen zich meestal binnen de bestemming kunnen voltrekken en hebben geen invloed op het bestemmingsplan. Het 'bestemmingsplan Loil' heeft dan ook een sterk behoudend karakter en biedt, naast de uitbreidingscapaciteit die inmiddels tot het jaar 2000 is gerealiseerd, weinig mogelijkheden voor verdere ruimtelijke ontwikkelingen.

Op afbeelding 11.3 is een gedeelte van het 'bestemmingsplan Loil' weergegeven, waarbij wederom gekozen is voor het gebied rondom de kerk.

11.3. Bestemmingsplan Loil.

De meest recente 'grootschalige' uitbreiding van Loil is geregeld in het 'bestemmingsplan Loil, uitbreiding 2'. Deze uitbreiding is direct oostelijk van de Weemstraat gerealiseerd. Voor de 43 woningen die aan de Vendeliersstraat en gedeeltelijk aan de Schuttersstraat zijn gelegen is een apart bestemmingsplan opgesteld. Ook voor de acht woningen aan de Tamboerstraat is een zelfstandige procedure gevolgd.

Het 'bestemmingsplan buitengebied' is in 1997 opgesteld voor het gehele buitengebied van Didam. Landelijk gezien heeft de landbouw op dit moment een steeds verder teruglopend aandeel in de economie en werkgelegenheid. De behoefte aan agrarische ruimte zal steeds verder afnemen. Om de nodige ruimte te kunnen bieden aan al deze toekomstige ontwikkelingen heeft de gemeente Didam het 'bestemmingsplan buitengebied' in twee lagen opgezet. De eerste laag geeft een bestemming aan de bestaande functie, terwijl de tweede laag eventuele toekomstige ontwikkelingen toestaat. De gemeente Didam hoopt met het beleid zoals vastgelegd in het 'bestemmingsplan buitengebied', gedurende de wettelijke termijn van tien jaar het hoofd te kunnen bieden aan ontwikkelingen en veranderingen in de agrarische sector.

De huidige ontwikkelingen

De gemeente Didam is in het jaar 2000 bezig met de voorbereidingen van een nieuw bestemmingsplan in Loil, het zogenaamde 'bestemmingsplan Loil, 3e uitbreiding, 1e fase'. Het ontwerp voorziet in de realisatie van dertien woningen die (gesitueerd in de huidige wei van de familie Wenting aan de Kloosterstraat) zullen aansluiten op de woningen aan de Tamboerstraat. De dertien woningen (negen vrijstaand en vier zogenaamde twee-onder-een-kap) maken deel uit van een ontwerp voor circa veertig woningen dat aansluit op de laatste 'grootschalige' uitbreiding van Loil en waarmee de zuidelijke uitbreiding wordt afgerond. Omdat de gemeente Didam maar een beperkt aantal woningen per jaar mag bouwen, en om andere plannen binnen de gemeente niet tegen te houden, wordt voorsnog maar voor een deel van het totale ontwerp een bestemmingsplan opgesteld. Het gebied zal worden ontsloten door het verlengen van zowel de Tamboerstraat als de Prinses Irenestraat.

Op afbeelding 11.4 is het gebied weergegeven (dertien woningen) dat als eerste ten uitvoer zal worden gebracht en waarvoor een bestemmingsplan is opgesteld.

11.4. Schetsontwerp toekomstige uitbreiding.

In opdracht van de gemeente Didam heeft er inmiddels op het terrein van de dertien toekomstige woningen een archeologische inventarisatie plaatsgevonden. Dit onderzoek heeft een relatief groot aantal archeologische vondsten opgeleverd. De vondsten duiden waarschijnlijk op de aanwezigheid van archeologische (nederzittings)sporen uit de late bronstijd (1000–700 voor Christus) tot en met de late middeleeuwen (1500). Om de aanwezigheid en de aard van deze archeologische sporen in kaart te kunnen brengen zal er voor aanvang van de bouwwerkzaamheden een vervolgonderzoek worden uitgevoerd.

Een andere ontwikkeling in 2000 is het herbestemmen van het terrein van de familie Borst op de hoek Rosmulderweg/Wehlseweg. Opzet is om de bestemming (bedrijfsdoeleinden) van dit terrein te wijzigen in woondoeleinden zodat hier de bouw van een of meerdere woningen mogelijk wordt.

Toekomstige ontwikkelingen in Loil

Voor de langere termijn zijn de ontwikkelingen in Loil vastgelegd in de op 25 oktober 1993 vastgestelde structuurvisie. Opzet van deze visie is om de ontwikkelingen in de komende 20–25 jaar te sturen. Uitgangspunt voor Loil hierbij is het behouden en waar mogelijk versterken van het dorpskarakter. Gelet op de toewijzing van het aantal woningen aan Loil is een locatiekeuze voor nieuwbouw van woningen pas op lange termijn aan de orde. Toch wordt er in de structuurvisie als locatie voor de toekomstige uitbreidingen het gebied ten noorden van de Wehlseweg aangegeven. Dit is het gebied achter de woningen aan de Wehlseweg die tussen de Sommenweg en de Rosmulderweg zijn gelegen.

Toekomstige ontwikkelingen in Nederland

Al eerder hebben we aangegeven dat het nationaal ruimtelijk beleid indirect ook invloed heeft op de ontwikkelingen in Loil. Juist in het jaar 2000 presenteert de Nederlandse regering een nieuwe ruimtelijke visie. Op 15 december 2000 is de nota 'Ruimte maken, ruimte delen' door het kabinet vastgesteld. Het kabinet geeft hierin haar visie op het te voeren nationaal ruimtelijk beleid.

De nota, die deel uitmaakt van de 'Vijfde nota over de Ruimtelijke Ordening', is een nota op hoofdlijnen. Er staan geen besluiten in over concrete plekken, maar wel beleidskaders om zulke besluiten te nemen. Dergelijke beslissingen worden genomen in andere rijksnota's en worden voor het grootste deel toevertrouwd aan provincies, gemeenten en regio's. Het beleid in de nota richt zich op het jaar 2020, met een doorkijk naar 2030.

In Nederland neemt de bevolking nog steeds toe. Volgens de laatste prognoses wordt rond 2030 de grens van achttien miljoen inwoners bereikt. Om die allemaal huisvesting te verlenen is er veel ruimte nodig. Extra veel, omdat het gemiddeld aantal mensen per woning afneemt. Er worden namelijk steeds grotere en mooiere woningen gevraagd en er komen meer kleinere huishoudens bij. Ook de economie groeit en de economische activiteiten ontwikkelen zich aan de randen van de stedelijke gebieden en langs de verbindende infrastructuur. Op andere terreinen, zoals recreatie, water en natuur, is tevens een verder toenemende ruimtebehoefte te verwachten.

De enige sector met een afnemende ruimte vraag is de landbouw. Naar verwachting zal in de komende 25 jaar het aandeel van de landbouw in economie en werkgelegenheid verder teruglopen. De afname van de agrarische ruimtebehoefte wordt echter vele malen overtroffen door de toename in andere sectoren. Als de Nederlandse bevolking zich inderdaad tot achttien miljoen mensen uitbreidt, en als de economische groei aanhoudt, is er tot 2030 zo'n 200.000 hectare nieuwe ruimte nodig. Het gaat dan om ruimte voor wonen, werken, voorzieningen en infrastructuur. Voor natuur, recreatie en water is behoefte aan zo'n 800.000 hectare. Dit betekent dat de komende dertig jaar zeker een kwart van het Nederlandse grondoppervlak van functie verandert.

Opzet is om het rijksbeleid zoals vastgelegd in de totale vijfde nota voor de ruimtelijke ordening te vertalen in meer uitgewerkte visies zodat deze uiteindelijk rond 2005 in de provinciale streekplannen en na 2005 in de gemeentelijke bestemmingsplannen verwerkt kunnen worden. Wat de invloed van de vijfde nota voor Loil zal zijn is niet exact te zeggen, maar dat we er in de toekomst iets van zullen gaan merken staat vast.

Naast deze maatschappelijke veranderingen staat er nog een zeer belangrijke verandering op stapel namelijk de gemeentelijke herindeling.

Gemeentelijke herindeling

De laatste jaren is het thema 'gemeentelijke herindeling' in Didam een veel besproken onderwerp. Aanleiding voor een herindeling van de gemeenten in Nederland is de wens van het rijk en provincie om grotere en meer krachtige gemeenten te vormen. De afgelopen jaren is een ontwikkeling in gang gezet waarbij meer taken en bevoegdheden bij gemeenten zijn neergelegd. Opzet is dat de gemeenten hierbij steeds minder afhankelijk worden van de genoemde overheden.

Gemeenten zullen meer zaken zelfstandig regelen op het gebied van bijvoorbeeld jeugd, veiligheid, onderwijs, platteland en gezondheidszorg. Een versterking van de rol en positie van de gemeenten is dus noodzakelijk. Grotere gemeenten hebben de nodige slagkracht en zijn ook een meer volwaardiger partner voor onderhandelingen met de provincie, het rijk en het bedrijfsleven.

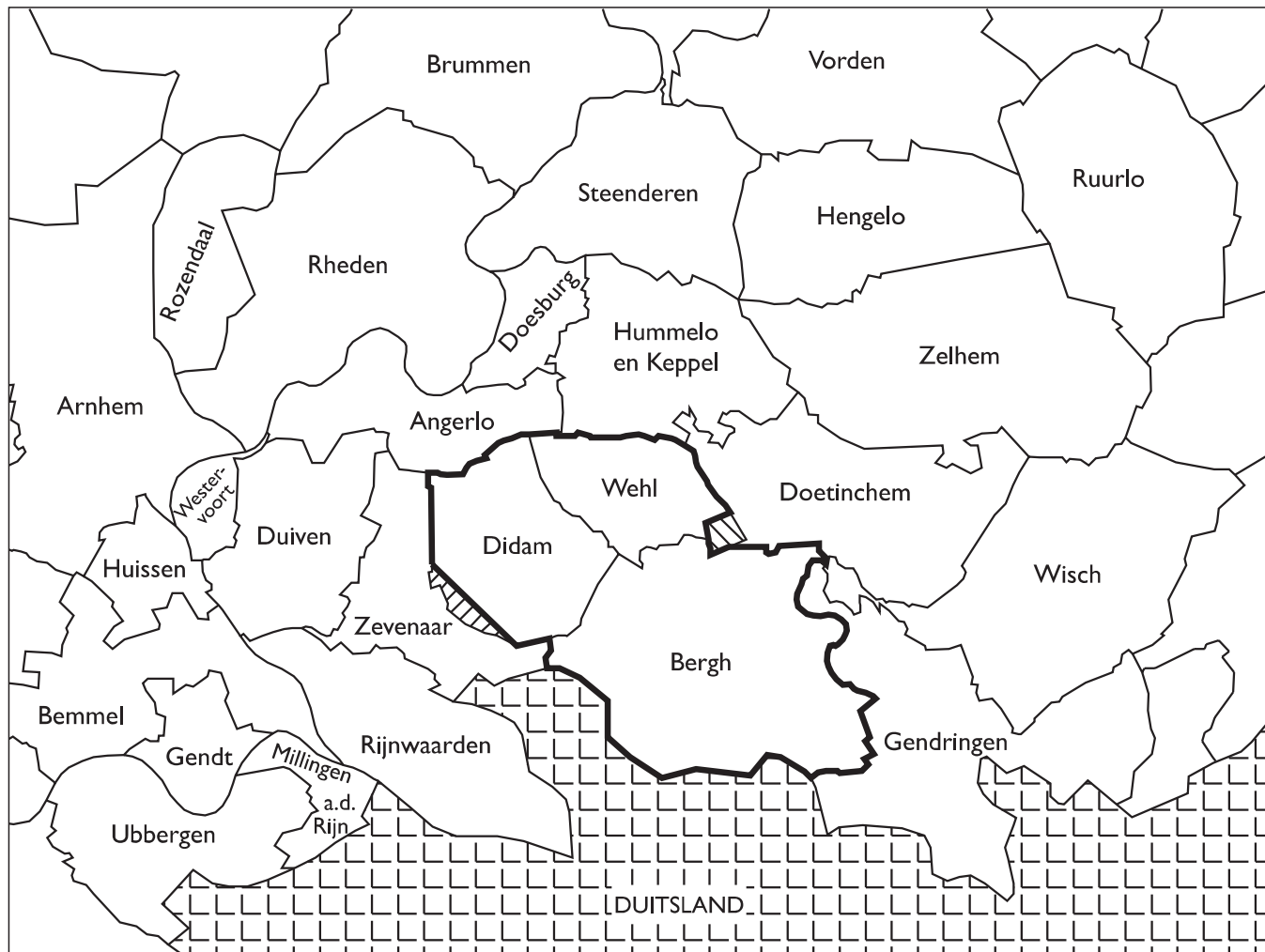
In 1999 werd het college van gedeputeerde staten door de minister van binnenlandse zaken gevraagd met een plan te komen voor gemeentelijke herindeling voor de Achterhoek, de Graafschap en de Liemers. De provincie heeft geprobeerd een ontwerp te maken dat recht doet aan de wensen en behoeften van de verschillende gemeenten.

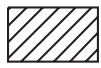

Wat betekent de herindeling voor Loil en Didam?

Het voorstel van de provincie Gelderland is om de nu bestaande gemeenten Bergh, Didam, en Wehl samen te voegen omdat zo een nieuwe gemeente met een plattelandskarakter gevormd wordt, die zorgt voor een evenwichtige bestuurlijke balans in de regio. Een kanttekening hierbij is dat de gemeente Didam het gebied ten zuiden van de A12 zal moeten afstaan aan Zevenaar. Om de uitbreiding van een regionaal bedrijventerrein mogelijk te maken moet de gemeente Wehl een deel van haar grondgebied overdragen aan Doetinchem. Als functionaliteit voor de nieuw te vormen gemeente ziet de provincie een plattelandsgemeente met op de natuur betrekking hebbende toeristische en recreatieve functies, alsmede een op transport en logistiek gericht regionaal bedrijventerrein in 's-Heerenberg. De gemeente Didam, die al langer met Bergh en Wehl in gesprek is, heeft positief gereageerd op de voorgestelde plannen van de provincie.

Op afbeelding 11.5 ziet u een overzicht van de voorgestelde nieuwe gemeentegrenzen in een gedeelte van de Achterhoek, Graafschap en de Liemers. Bij de samenvoeging van gemeenten is zoveel mogelijk uitgegaan van bestaande grenzen. Waar daarvan in het ontwerp is afgeweken zijn schematisch nieuwe grenzen aangegeven.

De voorgestelde grenzen hebben nog geen definitieve betekenis. Pas na een periode van inspraak en standpuntbepaling door de betrokken gemeenten zullen de voorgestelde gemeentegrenzen in detail aangegeven worden.

- Voorgestelde grens gemeentelijke herindeling Didam / Bergh / Wehl
- Gebied van Didam naar Zevenaar
- Gebied van Wehl naar Doetinchem

11.5. De gemeentegrenzen na de herindeling.

Hoe gaat het verder?

Of de herindelingsvoorstellen van de provincie ook daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd is nog niet zeker. Daarvoor komt dit boek net iets te vroeg uit en blijven er vragen over als:

- Hoever moeten we in de nabije toekomst fietsen om een paspoort te verkrijgen?
- Worden de lijnen naar het gemeentebestuur niet te lang?
- Is de schaalvergroting wel zo rooskleurig als wordt voorgesteld?
- Komt de leefbaarheid van Loil niet nog verder onder druk?
- Worden Bergh en Montferland weer bekende 'Didamse' begrippen?

Binnen enkele jaren zullen veel vragen beantwoord zijn, want dan zijn we, als het goed is, een stuk dichterbij de gemeentelijke herindeling.

Als de gemeentelijke herindelingsplannen daadwerkelijk doorgaan, krijgen we bestuurlijk min of meer dezelfde situatie als zo'n zeshonderd jaar geleden... Terug naar de tijd toen Didam deel uitmaakte van de 'heerlijkheid Bergh'.

Brand

Het is op een avond in de eind veertiger jaren dat elders in het dorp – op de boerenhoeve van de familie Rasing – het jaarlijkse Caeciliafeest wordt gevierd. In café Schaars zitten de (stam)gasten te kaarten en/of het dagelijkse lief en leed te beschouwen.

Een van de gespreksonderwerpen is de plaatselijke brandweer die de laatste tijd niet bij machte schijnt te zijn tijdig bij een brand te verschijnen. Dit heeft de corpslieden al een flinke uitbrander van de burgervader opgeleverd. Een ander gespreksitem is het Caeciliafeest dat diezelfde avond plaatsvindt, met name de spijzen en dranken die daar genuttigd zullen worden. Tijdens dit cafégekeuvel worden er gaandeweg snode plannen beraamd.

Verondersteld wordt dat bij de eerstvolgende brandmelding het plaatselijke brandblusserscorps er alles aan gelegen zal zijn zich zo snel mogelijk naar de brandhaard te spoeden. En de mogelijkheid dat tijdens de bereiding van de spijzen voor de heren koorzangers op het jaarfeest van hun patrones, de vlam in de pan zou kunnen slaan en in een fikse keukenbrand zou kunnen ontaarden wordt uiterst reëel geacht. Dus: brandweer bellen. De melding luidt zo ongeveer als volgt: 'Bij de familie Rasing in Loil is de vlam in de pan geslagen, snel, want anders staat zo alles in de fik'.

Snel is dit keer niet tegen dovemansoren gezegd. Met gierende banden en loeiende sirenes is de lokale brandweer met een niet eerder getoonde snelheid ter plekke. Maar waar is er brand? Bij de familie Rasing! Welke familie Rasing? Verschillende Rasings worden bezocht (en dat zijn er nogal wat in Loil), doch zonder resultaat. Buiten de knus brandende kachels in even zo knusse huiskamers is er in heel Loil geen vuur te bekennen.

De brandweerlieden, die denken nu eens een goede beurt gemaakt te hebben, zijn des duivels. Wie heeft hen deze poets gebakken? Er wordt een serieus onderzoek ingesteld naar de daders van het loos alarm. Dit levert twee verdachten op, die echter over een waterdicht alibi blijken te beschikken. De verdachtmakingen kunnen niet worden hard gemaakt, de zaak wordt gesloten en derhalve niet opgelost... Doch: Loil heeft er vrede mee.

De sik scheren

Anno 2000 is het nauwelijks voor te stellen dat circa een halve eeuw geleden Loil een vijftal kruidenierswinkels telde, een drietal 'warme bakkers', twee kappers en kleermakers en nog verscheidene andere – veelal ambachtelijk georiënteerde – neringdoenden.

Maar bekend is eveneens dat niet elke Loilse ondernemer kon zeggen dat zijn zaak floreerde. Sommigen zagen zich genoodzaakt om er meerdere bedrijfsactiviteiten op na te houden teneinde de vele monden van een meestal rijke kinderschaar, plus eventuele wel of niet aangetrouwde familieleden, te kunnen voeden. Lukte het een niet dan ging het met het andere wel goed, was toentertijd een veel gehanteerde bedrijfsfilosofie.

Een voor het oog niet bepaald logisch te noemen combinatie die in Loil voorkwam was die van kleermaker en kapper. De Loilse middenstanders Chris Buiting en Willem Weetink combineerden deze vaardigheden echter met het grootste gemak.

De twee Loilse 'salons de coiffure' waren geliefde locaties en zeker niet alleen om de herenkapsels in ordentelijke staat te brengen. In de Loilse kapsalons werd vooral het leven van alle dag – doorgaans op goedmoedige en humoristische wijze – beschouwd. De sociale functie van de twee Loilse barbiers was van niet te onderschatten betekenis.

Alhoewel Chris en Willem, als lokale kappers, concurrenten van elkaar waren zaten ze elkaar zozeggend beslist niet in de haren. Humor was het belangrijkste wapen in de strijd om de gunsten van de geachte kappersklanten. Een advertentie van Willem Weetink in die dagen kende de volgende tekst:

*Chris en ik scheren ieder de sik.
Maar wil je de baard kwijt zijn,
dan moet je toch bij Willem zijn.*